По конфіскаті — другий наклад.

Ч. 50 (10.433). Львів, пятниця 6. березня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.

Конто почт. шад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Видає ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“ Начальний редактор д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Страх за втрату опіки.

Ми звертали вже нераз увагу на те, в чім лежать трудноші західноевропейської дипльоматії, коли вона береться за пацифікацію Европи. Версальські вершителі її долі мусіли дати доступ до своєї переможної колесниці державам, які нині налягли на неї преважким вантажем і хотять, щоби їх везти далі.

Не треба читати аж чужинної преси, щоби переконатись, що вчорашні Союзні держави мають найбільше клопоту з Польщею. Навіть польська преса приносить що дня пребагатий матеріял на потвердження цього факту. Клопітне становище найкраще зясовує соймова промова міністра Скшиньского (з минулого тижня), звернена до почуття чести — союзниці Франції: — невжеж Франція могла би ціною забезпеки Польщі згодитись на проєкт англійського союзу, який хоче промовчати долю польських кордонів? Такий був зміст цього патетичного оклику. Ці ліричні апострофи зайвий раз пригадують Франції її інтереси, обовязки та небезпеки. Вона журиться своєю вихованкою більше як Польща сама. І хто зна, чи не зачинає краще від неї добачувати всі нелатані діри.

Чуємо на протязі довгих місяців, що замирення Европи неможливе без приборкання *enfant terrible* — Німеччини. А приборкати її можна лише по доброму, запрохавши до Ліги Націй. Вже вухами ллються дискусії над женевським протоколом, який є геніяльним плодом нарад пів сотні держав, але який стане животворним щойно тоді, коли на нього згодиться Англія. А Англія притакуючи відповідає: — прегарний проєкт, лише треба його текст написати наново. І „Таймс“ з 2. ц. м. передає офіціяльну інформацію, що Чемберлен не буде в силі найблищого тижня в Женеві заявити про згоду Англії, щоби приступити до женевського протоколу. При цьому зазначує, що це не означає відмови Англії від позитивної, ділової політики у згаданім напрямі і що вона обіцює нові реальні проєкти.

А проте ніякі проєкти не змінять факту, що доля европейського миру, над яким радять на Заході залежить від наладнаних відносин на Сході. Ніхто не вірить, щоби Німеччина могла погодитись на нинішний стан кордонів сумежних з Польщею. Нема сумніву, що вона домагатиметься їх ревізії, якщо ввійде до Ліги Націй і що Англія вже нині підготовляє ґрунт до цієї можливости. Ясно й те, що коли західні держави добачують невідхильну загрозу миру з боку Німеччини і СРСР., то мусять або накинути цим державам свою волю, приневоливши їх погодитись з нинішним станом або мусять шукати з ними порозуміння шляхом дружньої виміни гадок на тему — зміни польських державних кордонів, вирішених без згоди й проти волі тих двох сумежних з Польщею держав.

Ось чому справа польських кордонів на Заході та Сході є одною з перших, які стануть руба перед державами, що рішатимуть про европейський мир.

відкладати її це значить держатись струсевої політики — заплющувати очі на невідхильні воєнні конфлікти. Нинішний польський уряд простягає з трагічним жестом одну руку до Франції, прохаючи помочі, а другою обіцює їй довічну дружбу. Він забуває, що Франція не є в кращому становищі супроти Англії

„Братерські почування“.

Дволичний монольоґ Т. Голуфка.

Приглянувшись життю української еміграції в ЧСР., Т. Голуфко з одного боку розводиться над мудрістю Чехів, їхньою далекосяглою політикою, економічно-політичним будівництвом на далеку мету, хоч змагання Українців розходяться з чеськими інтересами, — а з другого боку бідкається з приводу польської „мудрости“. Зрештою, нехай говорить сам Голуфко:

„Український незалежницький рух ми (себ-то Поляки. — Ред) змарнували і довели до розпорошення. Військо Петлюри, що одно-одиноке не опустило нас, коли в р. 1920 увесь світ відвернувся від нас, яке — чесно виповнюючи заключену умову, боронило Сх. Галичини, сьогодня є розкинене по цілій Европі. Вищі офіцери, українські студенти працюють у Франції як звичайні робітники, а коли згадують докучливости, роблені їм тупими, ендецькою отрує затроєними урядниками — чи то в таборах, чи в обмеженню свободи рухів, — благословлять ту хвилю, коли виїхали з Польщі і найшлися у Франції. А кілько то серед тих вищих офіцерів, що сьогодня працюють з джаганом в руках, могло би в інших умовах працювати в Польщі навіть на відповідальних становищах. Кілько то в тих студентів, що вчора боролися під Замостям і Львовом а сьогодня примирають з голоду у Франції або є в Празі, а для яких не найшлося місця в польських високих школах, могло би в майбутности бути симпатиками польської культури і Польщі на Україні?!

До кінця життя не забуду розмови, яку я мав в Празі в гурті українських діячів і учених. Всі вони є сторонниками незалежної України і бажали би в Польщі бачити свого природного союзника. „Що ви з нами робите—говорили мені з огірченням. Для нас, політичних діячів, ясно, що Польща може бути нашим природним союзником, але про те не можемо голосно говорити серед української маси. Ті люде, що проливали кров під Замостям, Львовом і Коломиєю, сьогодня по пеклі переслідувань в таборах, по страшних переходах в урядах і старостствах, не можуть без ненависти думати про Польщу. Чи ви знаєте, що авторітет Петлюри нечувано піднісся на еміграції від хвилі, як він виїхав з Польщі? Ви змарнували такий скарб, як спільно пролита кров дітей двох народів. Ви посварили нас з нашими братами зі Сх. Галичини і що дали в заміну? Певно ціла Польща не глядить з такою симпатією на змагання Тугута уздоровити відносини „на кресах“, як ми, бо лякаємося, що в анархії, яка там може повстати, вдруге згубимо свою ідею, як згубили ми її в проклятій польсько-українській боротьбі за Львів (?!— Ред.). Ви обіцяли український університет у Львові. З цілої душі хотіли ми допомогти до того, ми посередничили, бо знали, що це внесе заспокоєння в польсько-українські відносини у Сх. Галичині. Бачимо, що ви ще раз нас ошукали, що мали слушність Галичане, запевнюючи, що то блеф на Загальне Зібрання Ліги Націй. В імя чого те все робите? В імя чого відпихаєте український народ від себе, 40-міліоновий народ, що будиться до самостійного життя і якого Польща є природним союзником? Своєю глупою політикою переслідувань і насміху з народу, що програв хвилево, робите наше положення важким, бо не можемо сьогодня голосно слова доброго сказати серед пепесічного українського загалу на еміграції“.

Так мені говорено, а я слухав і мовчав і просив Господа Бога, щоби мене не запитали, чи нарешті вже признано і чи виплачується ренти інвалідам-Українцям, що потратили руки й ноги під Замостям, Коломиєю і Львовом, а які з тієї причини не можуть сьогодня виїхати з гостинної і вдячної Польщі на роботи до Франції?

Ми в цілости привели цей подвійний монольоґ Т. Голувка, який аж до Праги поїхав, щоби мати нагоду пустити в світ дещо з пепесівської лірики і виловити дешевим коштом свої „братерські почування“. В чім же вони заключаються? Т. Голуфко є одним з редакторів політичного щоденника. Хба не можна підозрівати його в надмірній наївности, бо пепесівці є добрими рахмайстрами. Ніхто інший, тільки пепесівці з Пілсудским на чолі до крайности визискали А. Лівицьких і тов.,

Другим етапом була обіцянка Пілсудского і пепесівців створити на Волині „Український Піємонт“ і призначити волинським воєводою С. Петлюру, В. Прокоповича або О. Саліковського. Обіцянка-цяцянка.

І пепесівці тоді мовчали. Вони набрали води в рот і тільки приглядалися, може й з насолодою терпінням українських вояків в таборах, голо-

---

Red. czas. „Dilo“ Pr. 146/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo“ Nr. 46 (10.429) z dnia 1. marca 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Kwestja istnuwannia“ ustęp między słowami: Kresowi szuliadky... a: Iliby try wojewidstwa, w tymże artykule ustęp między słowami: i Pidlasza... a: Oczewydno, w tymże artykule ustęp między słowami: i Smolskym... a: St. Tuhulom, w tymże artykule ustęp między słowami: i sojmi... a: Toj spir, w tymże artykule zdanie po słowach: Kresowoho żyttia... a: Krakiwski polityky, w tymże artykule ustęp po słowach: istnuwannia... do końca artykułu. 2) „Nowynky“ tytuł trzeciej notatki i w tejże notatce ustęp między słowami: ne bulo... a: ministerstwo wnutriisznych zawiera znamiona ad 1) zbrodni z § 65a) u. k., ad 2) występku z § 30 ust. karnej uznał dokonaną w dniu 28. lutego 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. P. Lwów, dnia 2. marca 1925 r.

(Підпис нечиткий).

Red. czas. „Dilo“ we Lwowie. Pr. 141/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo“ Nr. 45 (10.428) z dnia 28. II. 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Bez połudy na oczach“ ustęp między słowami: politycznoho kazołyctwa... a: konkordat je, w tymże artykule ustęp między słowami: zdaw usi pozycji... a: Kołyb na te, w tymże artykule ustęp między słowami: polski dijecezji... a: Wykup duchownych, w tymże artykule ustęp między słowami: w polski ruky... a: Prawda ti sami, w tymże artykule ustęp między słowami: zapasom... a: Jak my wże, w tymże artykule ustęp między słowami: tijeji włady... a: I czy ukrainske, w tymże artykule protestuwaty a: w pierszu czerhu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) uznał dokonaną w dniu 27. lutego 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 2. marca 1925.

(Підпис нечиткий.)

дові і нужді цивільної наддніпрянської еміграції, поки вона не розбрелася по світі, поки одні не вернули на батьківщину, а другі не еміґрували в Чехословаччину, до Франції і до чужоземного леґіону. Аж сьогодне, коли вже еміграція сяк-так пристроілася, коли кілька ліричних слів нічого не коштує, коли вияв „братерських почувань" — так сказатиб — належить до доброго тону, зривається пепесівський монольоґ. Фальш, облуда і нікчемність!

Але є ще й другий монольоґ, справжній чи уявою Голуфка витворений і жалісливими словами, як вівялим листем, прибраний монольоґ наддніпрянських еміґраційних діячів і учених. Якщо Голуфко, який для викликання відповідного настрою великодушно жертвував майбутній незалежній Україні Волинь, задержуючи в польському посіданні Галичину, сам не викомбінував собі цеї ерезіади, то це знак, що наука, яку досі одержали в Польщі еміграційні „діячі і учені" є невистарчаюча.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Важний іспит.

Варшава, 2. березня 1925.

Вже третій рік, як розпочав свою працю польський сойм, а в йому наша національна репрезентація, та на превеликий жаль і досі ми не маємо докладного звіту про життя на протязі цього часу українського посольського клюбу, про зміни, що відбулися в його складі та гуртуванні, про те, що спромігся він зробити в парляменті та поза ним, про перешкоди, які зустрічав і зустрічає на своєму терникстому шляху.

Такий звіт уявляється нам не тільки незвичайно цікавим, але й конче потрібним — хочаб уже під тим оглядом, що досить часто доводиться чути жорстоку критику на адресу українського посольського клюбу та вислови незадоволення з діяльности наших послів, особливо з діяльности позасоймової. Мудрим критикам уявляється, що вся праця посла обмежується отими промовами, що час від часу друкуються в „Ділі". Ні про наради парляментарної репрезентації, що відбуваються по кілька разів на тиждні і вимагають часами великої підготовчої праці та не аби якого напруження сил, ні про працю в соймових та селянських комісіях, ні про безліч прохань та вимоґ, якими закидають клюб виборці, ні про десятки внесків та інтерпеляцій, які доводиться щоденно складати в ріжних справах, ні про біганину по міністерствах та инших установах для залагодження справ, які можуть бути розвязані цим шляхом, — про все це наш хуторянський критик звичайно забуває або просто таки не відає. Але в кожного посла поза соймом справ і обовязків не менше, ніж в соймі, і ті справи вимагають не тільки великого напруження сил; вони вимагають і чималих грошевих витрат.

В польськім парляменті обранцям українського народу доводиться вже третій рік вести акцію невідповідальної опозиції і використувати трибуну не стільки для того, щоб говорити соймові, скільки для того, щоб говорити через його голови ширшому світові і в першу чергу до своїх виборців. За те поза соймом послові доводиться не тільки відбувати численні віча, що відограють таке поважне значіння в національно-політичному вихованні народніх мас, але й проваджувати з тижня в тиждень, з місяця в місяць загальну, органічну працю ріжноманітного характеру. Така організація як „Селянський Союз" з його віддами, установами, місцевими комітетами і гуртками, а потім кооперативи, просвіти, посольський орган преси (на жаль лише тижневий і закинутий в далеку провінцію) — все це забирає дуже багато сил, часу, нервів, коштів у наших послів. Під цим оглядом навряд чи може конкурувати з українським який инший соймовий клюб — окрім хіба білоруського, що працює в повній з ним згоді та контакті.

Щож робить наша парляментарна репрезентація тепер?

В цей мент на черзі і на першому плані в українськім клюбі стоїть єдина справа, єдине питання, що захоплює всіх послів і сенаторів і вимагає від них виключно енерґійної діяльности та знов таки коштів з власної кишені. Ця справа урятування рідної школи від тої небезпеки, яка утворена для неї новим шкільним законом та розпорядком міністра освіти з дня 7. січня 1925 р. Цей закон і цей розпорядок можна резсумувати таким чином: всюди, навіть у селах чисто українських, мусять бути школи лишень з польською викладовою мовою, як що батьки (темні, неосвічені, безпомічні батьки!) не подадуть шкільному інспекторові спеціяльних деклярацій, кожний окремої, про те, що вони бажають, аби їхні діти вчились рідною мовою. Підпис батька (звичайно неграмотного!) під такою деклярацією мусить бути стверджений, та не сельською владою, але нотарем, судом, волосним урядом або старостом. І така декляраця мусить бути подана шкільному інспекторові не пізнійше, як до 31. березня (марта). Коли набереться в селі не менша 40 дітей, про які будуть подані деклярації з вимогою навчання їх українською мовою, то лише в такому разі ця вимога буде задоволена... В противному разі школа буде лише з польською мовою.

Чиж треба доводити ту очевидну істину, що ні в одному селі хитромудро придумана система термінових деклярацій не буде виконана без діяльної сторонньої допомоги. Треба, щоб хтось надрукував сотні тисяч деклярацій і розвіз їх по селах та виєснив батькам нещасних дітей, як ті деклярації використати, та поміг їх заповнити відповідним текстом і засвідчити, а далі переслати шкільному інспекторові... Праця кольосальна! Щоб виконати її як слід, потрібні булиб сотні досвідчених і сумлінних інструкторів на місцях. В Галичині такі працьовники може й знайдуться в потрібному числі, бо там істнує міцна і поважна національно-педаґоґічна організація, але поза Галичиною ширшої шкільної організації немає. Отже головний тягар доводиться підіймати на свої плечі, які й несуть його от уже кілька тижнів при допомозі „Просвіт" та окремих місцевих громадян. Кожний посол та сенатор український їде тепер у свою місцевість не инакше як з величезною пакою шкільних деклярацій, розвозить їх по певних центрах, викладає платним чи добровільним співробітникам відповідні інструкції і вказівки, а потім контролює виконання.

Треба зазначити, що природні, здавалосяб, співробітники в цій справі — православні панотці та учителі — абсолютно не дають послам допомоги — страха ради юдейська. За те добрими помічниками являються члени „Селянського Союзу" — організації, утвореної знов же таки заходами та трудами послів.

Два з половиною роки тому було переведено в українських провінціях Польщі цікавий плебісцит під прапором парляментських виборів. Він пройшов у тяжких умовах, але дав блискучий вислід. Тепер провадиться там новий плебісцит в ще тяжчих обставинах. Що то він прйнесе нам?...

Senex.

Хто досі не прислав ще коляди на „Рідну Школу" — зробить це негайно, бо инакше не буде поміщений у виказі коляди на „Рідну Школу", який Головна Управа УПТ-ва на днях складає по громадам і повітам і оголосить у часописах. — Секція „Рідна Школа" УПТ-ва. Ринок 10. II. пов.

У. С. Р. Р.

Краєзнавство на Чернигівщині

У Чернигові істнує Інститут краєзнавства. В жовтні минулого року відбулася у Чернигові конференція краєзнавства, на якій було прочитано 23 доклади, з того тільки 9 докладів по українськи, решта російською мовою. Доклади обнимали: територію губернії, населення, сільське господарство, промисл, торговлю, культурне життя і т. п. На видання докладів друком нема грошей.

У Чернигові істнує пять музеїв: Тарнавського, з окремим Шевченківським відділом, етнографічний, культів, архівної комісії, мистецький. Найбільший музей Тарнавського. При місцевому Інституті Народньої Освіти істнує історично-архівний гурток студентів, члени якого працюють по музеях. (Б. 15. II.)

Книжки для села.

На колегії Народнього Комісаріяту Робітничо-Селянської Інспекції у Харкові подано, що цього року українські видавництва випустять 1400 ріжних назв книжок для сільського читача (аби тільки українських і таких, щоби селянин їх читав). В минулому році українські видавництва видали для села тільки 250 назв книжок. (Б. 11. II.).

МИХАЙЛО ПОСАЦЬКИЙ. 10)

23 дні лодкою на морі.

Поворотна хвиля і поворот.

(Докінчення.)

Пізно вечером вернувся я на лодку. Під впливом вражінь не міг заснути.

Ми мали на другий день, себто в пятницю дня 22. серпня, виплисти далі в дорогу. Однак вітер був противний і ми мусіли зачекати до суботи. Цілий день зійшов нам на прогульках поза містом. Вечером означили ми собі докладно курс з Wisby просто на польський півострів Гель. До роблення таких помірів служить підручник до мореплавства, морська мапа, компас і один дуже примітивний інструмент.

У суботу раненько ми виплили з пристані і попрощали шведську землю, на якій ми в такім короткім часі так багато пережили.

Вітру не було, лодка слимаковим рухом сунулася по воді, а ми згадували пережите. На середині лодки лежав у поперек п. Ваннов, говорив і стогнав. У Wisby він переївся і тепер нарікав, що йому тяжко. Оподалік нього лежала пані Любінська. Непримітно з боку підкрався до них з коцом у руках капітан, моргнув на мене і ми оба миттю загорнули їх коцом ще і звязали, щоби не могли рушитися. Вони не протестували проти цього а пан Ваннов дальше говорив, але ми їх відсунули на бік і більше їх не слухали.

Небавком повстав добрий вітер так, що лодка плила зі скорістю кільканайцяти морських миль себто приблизно 30 клм. на годину. Настала ніч. Лодкою почало щораз сильнійше колисати а п. Ваннов з під коца запитав капітана, що має робити, як впаде до води. „Запалите сірничку і крикните, де ви є, а я вас тоді виловлю", була відповідь крепкого моряка. Відтак зірвався вихор і повстала нова і то страшна буря. Ми мали вже стільки тих пригод — що вже не хотіли вірити, щоби нас ще щось гіршого могло стрінути від того, що ми вже перебули. А однак нас ще чекала нова тяжка проба, хто зна чи не тяжша від першої, тільки що коротко тревала, бо одну ніч*).

Якийсь час трималися ми на верху, на покладі і зносили все байдуже, бо вітер віяв з півночі, отже саме такий, якого ми потребували. Чим сильнійше віяв, тим скорше нас гнав і тим скорше ми сподівалися приплисти до берега. Та небавком ми мусіли уступити перед заливаючими хвилями і зійти до шалюпи. Тут ми не могли кроку дальше зробити і там, де хто був, упав і лежав. Лодкою не то кидало, але сіпало, шарпало, торгало, якби хто пустив через неї якусь електричну течію. Моя коя була зараз наліво при вході і з трудом мені вдалося до неї влізти. Кожна коя була так зручно уладжена, що зверха була вужша як внизу, так, що треба було до кої влазити боком, а щойно потім можна було в ній обернутися. Пані не могли до своїх кой дістатися і лишилися зараз тут. Лодкою так перевертало, що я не знав, де моя голова, де ноги, де правий, а де лівий бік. Щогла та бічниці скрипіли несамовитим голосом, кожна дощинка, кожна шрубка обзивалася та стогнала. Здавалося, що через оба мої вуха пересилив хтось нитку і так тягав нею то в один, то в другий бік.

Одна з пань кричить несамовитим голосом, що не може витримати.

— То висідайте — відзивається на це капітан.

Згодом зачало тут і там щось ломитись, і що хвилини почали на підлогу летіти з лоскотом дверці, шафки, сховища, то хліб десь вилетів, то посудина з маслом або мармелядою; тарілки розбивалися в дрібні щерби, все злітало зверху вниз, праворуч та ліворуч: тут банька з нафтою, і нафта поплила по хлібі, по маслі та по лежачих людях, там чути глухий тріск, не знати звідкіля, врешті ще й нечистота, яка ще десь у виходку лишилася, також розливається і пливе порід голови, сморід, чиста Содома і Гомора. Всі, що лежали на долівці, позакутували голову в коц, щоби сяк-так охоронитись від бруду, від спадаючих кусків скла, розбитих тарілок і инших літаючих несподіванок.

Але лодка витримала і ми разом з нею. Над ранком вітер ущух, внедовзі ми побачили беріг, а по якімсь часі ми пізнали, що це Гель. Буря устала, ми очуняли, зробили сякий-такий порядок у середині лодки й зі своїм одінням, о 3-ій год. сполудня в понеділок дня 25. серпня ми були знов у пристані в Данціґу.

Приходить момент, коли кожний мусить сказати собі на прощання останнє слово. Кажу до пані Тешнер:

— Suchst das Weite und das Gute liegt so nahe.*)

На це одержую відповідь:

— Das Schöne bleibt schön, wenn man es nicht erfasst...

Урядова ревізія. Мент розстання. З розколиханої, тремтячої лодки скачу на сушу.

І миттю стануло мені перед очима старе життя зі всіма його зрібничками та наївною грою: зі всіми конференціями в Льондоні та з Женеві, безсилими гаслами, всіма паперовими мудростями та чеснотами.

Я в останнє поглянув на море.

— Прощай ти непорочна стихіє, що терпиш на своїй поверхні лише справжніх людей, сильних та сміливих.

*) Перша буря виносила 10—11 беїв. Бей (нім. Böe), себто удар хвилі на одну секунду; так отже 10 беїв рівняється 10 ударів на одну секунду. Цими беями мірять силу бурі. Коли буря доходить до 12 беїв, тоді називається ураганом (борвієм) і це вже найвищий ступінь бурі. Вище 12 беїв нікний корабель не видержує, хіба спасається чудом.

*) Цитати з Гетого.

Шкільний плебісцит.

Пригадка!

„Нація, яка зуміє взяти в свої руки школу й виховання — матиме тим самим у своїх руках ключі від своєї вязниці!“ Це непохитна правда і наш поневолений народ чи то шляхом впертої боротьби за українське державне шкільництво чи то творенням рідної приватної школи **мусить** взяти в свої руки справу виховання й навчання!

Передусім аж до останніх можливостей **використати теперішній плебісцит за українською школою.** З тою справою слід спішити! Не ждати аж до 31. березня, але вже **до половини березня покінчити збирання підписів на декларації** за українськими школами, не полишаючи ні одної української родини ні одної української дитини. Другу половину березня слід зужиткувати на підсумки: що зроблено вже до тої пори, які і де виявилися недостачі, та як ті недостачі виповнити за останні два тижні, щоби в цій великій оборонній акції не бракло ні одного міста, містечка й села без огляду на те, чи там тепер польська чи ще українська школа. Бож мусимо заздалегідь забезпечитися, щоби українську школу не перемінили на польську, а де безправно вже це зробили, щоби на підставі шкільного „кресового“ закона привернено українську мову навчання.

За цю **легальну** польським законом і міністеріяльними розпорядками приписану акцію мусить безумовно взятися вся наша світська й духовна інтелігенція, українське селянство, міщанство й робітництво. За заявами (декляраціями), за книжечками з поученнями та за інформаціями звертатися до Правної Поради при „Українськім Педагогічнім Товаристві“ у Львові, Ринок ч. 10, та до повітових Кружків УПТ.

Кожний повіт відповідальний за це, чи кожда громада в повіті вчас подбала про деклярації, про зібрання підписів і внесення виповнених і підписаних в громадському уряді, суді чи у нотара деклярацій до дотичного повітового шкільного інспектора. **Відповідальність за необхідне виконання цього обовязку по громадам спадає в першій мірі на священиків і місцеву світську інтелігенцію а також відповідає за це перед грядучими поколіннями та історією кождий свідомий селянин і робітник,** якого обовязком є доучити своїх братів і сестер і занятися зібранням підписів на декляраціях.

Треба сповіщати українську пресу про те, як по повітах і по громадах іде акція шкільного плебісциту, котрі громади вже внесли деклярації, — щоби таким чином инші повіти і громади заохотити до активности.

Час шкільного плебісциту належить використати також для зорганізування в кождому містечку і селі нової твердині „Рідної Школи“, себто зорганізування Кружка „Українського Педагогічного Товариства“ (УПТ.).

І ще одна під теперішню пору чи не найважніща справа: ціла оборона української школи і організаційна акція в тому напрямі сполучена з величезними видатками. Українська суспільність певно це зрозуміє і відповідно збільшить жертвенність на „Рідну Школу“, пересилаючи більші надзвичайні жертви до каси Головної Управи УПТ. у Львові, Ринок 10, ІІ. пов. — До великої оборонної акції через рідну школу за життя наші мусить дружно станути весь нарід.

* * *

Війт, жандарми і ксьондз-пробощ.

В Зеленій, пов. Скалат, від кількадесяти літ була школа з викл. українською мовою. Цього року війт Францішек Музика з інспектором Здеком перемінили ту школу на польську, хоча українських дітей ходить до школи 49, а латинників 9. Батьки-Українці внесли протест з 45 підписами і думали, що справу виграють, — тимчасом перед пару днями війт Музика спровадивши поліцаїв з Грималова, і тепер скликує поодиноко тих, котрі підписались на протесті, і одних силує всякими погрозами зізнавати, що вони не підписували, а других переконує, що польська школа краща від української, бо діти навчаться говорити „так як пани“. Очевидно, всі заходи війта вкупі з поліцією змагають лише до того, щоби відстрашити людей від вношення деклярацій. А як виглядають блага польської школи, про це свідчить такий невеличкий факт. На науку польської релігії приїзджає до Зеленої „пробощ“ з Товстого ксьондз Бялікевіч. Перед кількома днями, коли діти гр.-кат. обряду виходили зі школи, одна маленька дитина їла хліб. Кс. Б. взяв хліб від дитини, казав їй нашмаркати на хліб, а потім той хліб силою встромив другій українській дитині в рот. Дитина побігла мерщій додому і з обриджения та переляку захворіла. Такими методами реагують розярені польські „кресові діячі“ на стихійний рух українського села в обороні рідної школи.

Жандарм, староста і воєвода.

Дня 27. лютого 1925 в с. Джурові під Снятином командант постерунку Ендерле забрав в громадян 154 штук деклярацій в справі мови навчання. Протестуючим селянам заявив, що „такого закону нема, щоб дозволяв такі деклярації підписувати, та щоби вони дали собі з тим спокій, бо можуть напитати собі клопоту“. В снятинськім старостві справу відложено мабуть ad calendas Graecas, заявляючи на відносні представлення і зажалення, що „справа в референта“, а в станиславівськім воєвідстві, відділі безпеки, заявлено, що „воєвідство не може (!) мішатися в розпорядження й взагалі круг ділання староства!“ **Що на це п. Тугут?!**

На увагу Станиславівщині!

Дня 8. березня 1925 р. год. 1. сполудня в салі Українського Сокола при вул. 3-го Мая 18. в Станиславові відбудеться віче в справі шкільних законів та взагалі українського шкільництва. Явіться громадяне численно!

Д-р Юліян Олесницький, Д-р Іван Волянський.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Ер Нувель про Сх. Галичину і Литву.

„Ер Нувель“ помістив статю, в якій кажеться, що Польща не має найменшого права до Східної Галичини й Вильна та що вона тепер є в отвертому бунті проти представника Союза Народів у Данцігу. Польща тепер є найбільшою небезпекою для мира, а грубо помиляється, коли думає, що вся французька політика має залежати від зачіпно відпорного договору, який зовсім безпотрібно Франція заключила з Польщею. „Кур. Варш.“ звідомляє, що в Парижі приготовляється нова протипольська кампанія. На цілі цієї кампанії призначено тисячі фунтів стерлінгів і десятки тисяч долярів. Кореспондентові „К. В.“ заявив один франц. посол із більшости, що Польща окружена поважними небезпеками; всі бачать їх, крім польської дипльоматії.

Німеччина домагається ревізії сх. границь.

„Фос. Цтг.“ звідомляє, що німецький амбасадор у Парижі, Геш, предложив Еріотові проєкт у справі безпеки. Проєкт міститься у двох точках: 1) всі европейські держави, заінтересовані над Реном і Англія та Бельгія гарантують теперішню границю західньої Европи; 2) Німеччина зобовязується змагати до ревізії своїх східних границь лише мирними засобами з заінтересованими державами або покликанням на уст. 19. статута Союза Народів. „Таймс“ оголосив німецькі предложення, на письмі подані нім. амбасадорами. Німецький уряд переговорюватиме з Польщею безпосередньо, а колиб це було безуспішно, то засобами предвидженими в статуті С. Народів. „Таймс“ звідомляє дальше, що Німеччина предложила недавно Польщі, щоби віддала Німеччині Поморя, зате одержала би Польща вільний приступ залізницею й Вислою до вільної балт. пристані. Тими звідомленнями „Таймс-а“ польська преса дуже затрівожилася і підкреслює, що „Таймс“ усе добре поінформований, а польська суспільність і соймова комісія загр. справ нічо про ці пропозиції не знала. Виступ мін. Скшиньского в комісії і на пленум сойму не зраджував що справа зайшла вже аж так далеко.

„Газ. Варш.“ зазначує, що підписання договору безпеки представляється багато реальнійше, як досі думали. Видно є порозуміння між Англією й Німеччиною що до гарантії зах. границь. Східні границі не будуть змінені дорогою насилля. Це рівнялося би новому поділові Польщі дипл. шляхом на Союзі Народів.

Конференція Еріо з Чемберленом.

Англ. амбасадор льорд Кру обговорював із Еріо справу конференції з Чемберленом. На конференції м. и. обговорюватимуть нім. предложення в справі гарант. договору і справу становища Німеччини, яка не годиться на перетранспортування військ до Польщі, колиб Польщу заатакував СРСР.

Литва зброїться.

Литовський уряд робить енергійні приготування до збільшення збройної сили. Недавно наспів транспорт 50 000 крісів із Неаполя. Тепер замовила Литва військові літаки в Празі.

Комун. канд. на президента.

„Роте Фане“ звідомляє, що центр. управа комуністичної партії рішила поставити кандидатуру Ернеста Пальмана на президента Німеччини.

По широкому світі.

На румунсько-болгарській границі дійшло до збройної боротьби між румунською граничною охороною та повстанською ватагою, що продиралася до Румунії з болгарської території. Боротьба тягнулася кільканайцять годин. Румунські і болгарські прикордонні чинники покликали в цій справі слідство.

Кабінет Маркса буде складатися з 2 націоналістів, 2 центровиків, 1 людовця, 1 демократа і 2 соціялдемократів. Міністром внутрішніх справ має стати соціялдемократ Северінг, як що з цим погодяться націоналісти.

В Альбанії запанував останніми днями великий політичний терор. На протязі кількох днів убито десять політичних противників Ахмета-Зогу.

В Югославії проводиться в життя безпощадна централізація адміністративних і инших установ на цілій території. Всі краєві установи в Загребі скасовано.

Повстання Курдів ослабло. Багато курдських племен перейшло від повстанців на сторону урядових турецьких військ. Велику допомогу анґорському урядові в справі ліквідації повстання виявила Франція, давши Туркам дозвіл перевезти через Сирію турецькі війська, призначені для ліквідації повстання.

Палестинські Араби на знак протесту проти приїзду льорда Бальфура до Палестини рішили влаштувати загальний страйк та зібратися в мечетях. Провідники арабського населення не візьмуть участи в ніяких офіціяльних стрічах а преса появиться того дня в чорних (жалібних) обвідках. В Льондоні зробили велике і прикре вражіння всі ці постанови Арабів.

В Берліні засновано нове товариство для вивозу виробів німецького промислу до СРСР. До нового товариства ввійшли всі найповажніші німецькі фірми і підприємства разом з Круппом.

Німеччина звернулася до репараційної комісії з проханням, щоби вона розглянула справу румунсько-німецького конфлікту.

Уряд Ґрабского домагається нових уповноважень від сойму тим разом у справі відбудови та розбудови міст.

Муссоліні вже майже цілковито повернув до здоровля і відбув нараду з президентом Сенату Тіттоні та міністром внутрішніх справ Федерцоні. Початок сесії Сенату встановлено на кінець березня, а сойму на день 9. березня. Деякі газети інформують, що Муссоліні був хорий наслідком револьверового пострілу від наслідника італійського престола, який не погоджується із політикою Муссоліні.

Мільєран виступив на бенкеті національно-републиканської Ліги з завзятою критикою політики Еріо. Закинув йому, що він своєю політикою причиняється до поширення комунізму у Франції.

НОВИНКИ.

— Самогубство жовнярів. Спочатку лютого ц. р. застрілився жовнір 48 ц. п. стаціонованого у Станиславові, Адам Двиник, подаючи у залишеному листі як причину свого самогубства — нечуваму секатуру з боку двох старшин. Спершу військові кола старалися затерти цю справжню причину, розсіваючи вістку, буцім то покійник допустивсь зловживань у військовій кооперативі. Але безосновність таких поголосок була такою наглядною, що сама військова влада вважала необхідним здементувати їх у денному наказі. З кінцем лютого трапився у тому самому полку другий випадок самогубства жовнира. Мабуть нечувані відносини панують у тому полку.

— Невже будуть будувати? Газети повідомляють тріюмфально про останню (їх було вже багато) спасенну ідею премієра Ґрабского на зараду пануючій господарській кризі, звязаному з нею безробіттю etc., при чому — що найголовніше — ця ідея має безпосередньо на увазі злагодити мешканеву нужду в Польщі. Отже м—ство фінансів вже виготувало новелю до будівляного законопроєкту, а саме, уповноважнюючи уряд до розбудови міст при помочі частини свіжо отриманої американської позички. Досіль було усе в порядку, алеж бо дальше згадана новеля заводить — новий податок, і ось тут, в отому податку, „собака залита“. Всі комірники, які лише займають більше між 3 кімнати, мають платити спеціяльний будівляний податок, з якого буде створений окремий фонд. Здається, що після шумно рекламована розбудова міст виявиться у вибудуванню військових домів.

— Станіслав Авґуст Понятовскі. Польський посол у Москві дістав від варшавського уряду приказ повести переговори з рад. владою щодо перевезення мощів останнього польського короля у Росії на польську землю. Мощі Станіслава Авґуста спочивають у підземеллях костела св. Катерини в Ленінграді. План спровадження тлінних останків нефортунного короля виринув у звязку з рішенням рад. влади очистити підземелля згаданого костела й закопати всі труни, які там зложені, у спільній могилі.

— Надсподіваний податок від податку. Неприємна пригода трапилася різникові Урбанові на Богданівці у Львові. До нього зголосився якийсь елеґантний

добродій, який представився адвокатом, що „полагоджує" податкові справи. Коли знаємо, як ті податкові справи вилазять боком усім, що мають з ними до діла, незалежно від висоти платної суми, то стане більше зрозумілим охота Урбана сзекатися з голови клопоту. Тому він уповажнив „адвоката" до полагодження усіх формальностей, даючи йому при податкової суми скромних 50 зол. гонорару. „Адвокат" взяв гроші і — щез. По кількох днях повірчаний рільник довідався на поліції, що його „адвокат" є звичайним обманцем. Довіря коштувало його „лише" 610 зл.

— **Управа Т-ва охорони комірників** повідомляє усіх членів від 5. березня до 5. квітня н. р., в год. 5—8 попол., видається у мешканню Т-ва Ринок ч. 3, II. пов. членські легітимації. Одночасно Т-во зазначує, що воно ніяких інкасентів не висилає по домах, і тому перестерігає перед обманцями.

— **Народний концерт в часть Т. Шевченка** улаштовують „Філія Просвіти ім. Т. Шевченка" і львівські та підзамчеські читальні „Просвіти" в неділю дня 8. березня н. р. о год. 7 вечером в великій салі Народного Дому. Концерт, призначений для широких народніх мас, заповідається гарно і побажатиб тільки, щоби всі верстви нашого громадянства явились на ньому.

— **Страшна катастрофа.** Катастрофа, якої жертвою впало біля 3000 осіб убитих і важко ранених, трапилась у містечку положеному на кілька кільометрів від столиці Бразилії Ріо де Джанейро. Вогонь, який вибух в одній копальні, перенісся на магазин динаміту і 3000 скринь динаміту вилетіло в повітря. Вибухи тревали дві години. Частина містечка просто щезла з з землі, а ціле місто зруйноване. Навіть у Ріо де Джанейро страшенний тиск воздуха спричинив великі шкоди. Яких 250 осіб не можна ніяком віднайти: їх тіла розірвало на дрібні куски. Матеріяльні втрати обраховують на багато міліонів фунтів стерл.

— **Свобода** ч. 10 містить: Руїна села і держава. — Наша церква в неволі. — В справі шкільних калужить. — Чимраз тісше. — Боронімся перед нуждою. — Тифус, оповідання. — Еміґраційними шляхами. — Боротьба з хліборобською язвою. — Українські робітники в Німеччині. — Лист з Мексику. — Новинки. — Нові книжки і видання. — В справі примусової асекурації. — На село! — Асекурація худоби. — Дописи з краю. — Відділ правної поради.

— **На концерт „Львівського Бояна"**, який відбудеться 8. березня н. р. о 12. год. в полудне продає білети Книгарня Наук. Тов. ім. Шевченка Ринок ч. 10. Замовлені білети належить также викупити. 1527 1—1

Народня Орґанізація м. Львова.

Народня Орґанізація Українців м. Львова відбула в неділю 1. ц. м. під проводом голови Ів. Лішинського ширші місячні сходини. Реферати були присвячені справі конкордату, весняним засівам і голодовій катастрофі. Після оживленої дискусії винесено одноголосно отсі резолюції:

І. Народня Орґанізація Українців міста Львова ствержує, що заключений між римською курією і польським урядом конкордат:

в) віддає українсько-кат. церкву і її духовенство в повну залежність польської адміністрації.

Супроти того Нар. Орґанізація Українців м. Львова звертає увагу римської курії на шкідливі наслідки конкордату для українсько-кат. церкви і

а) взиває українських владик і духовенство протестувати проти негативних у відношенні до українсько-кат. церкви постанов конкордату та робити заходи в справі його нератифікування в теперішньому змісті;

II. Народня Орґанізація Українців м. Львова.

а) ствержує, що державна допомога на весняні засіви в Сх. Галичині не стоїть в жадному відношенні до розмірів катастрофи, а її проводження в життя негромадянськими, бюрократично адміністраційними чинниками минається зі своєю доцільністю;

б) ствержує, що недорід, брак праці і заробітку

спричинили страшну голодову катастрофу, яка поширюється зі стихійною силою, кидаючи населення в пропасть нужди, пошестей, духового й фізичного занепаду.

Супроти того Народня Орґанізація Українців м. Львова взиває провідні національно-політичні чинники й центральні культурні й економічні установи та Українську Парляментарну Репрезентацію

а) домагатися від уряду що найменше подвоєння дотації на весняні засіви з тим, щоби нова дотація попала виключно навіщеній недородом української національної території та була зужита згідно з потребами населення через близькі йому громадянські установи.

б) негайно приступити до створення громадської орґанізації з метою відвернути від українського населення страшні наслідки голодової катастрофи.

Українські артисти за кордоном.

Виступ Сальомеї Крушельницької у Квіринаді.

З італійського денника „Giornale d'Italia" з дня 24. м. м. дізнаємось, що наша славна землячка Сальомея Крушельницька була запрохана італійською королевою Оленою на королівський двір, де дала концерт для вибраного гуртка гостей. Згаданий часопис висловлюється так: „Сальомея Крушельницька, яка такими численними зразками інтерпретації в „Constanzi" залишила нам дорогі, незатерті спомини, а яка тепер вступила в нову карієру концертантки, своїм чарівним та геніяльним мистецтвом, відспівала пісні „Нінна-Нанна", „Girotondo dei golosi" Кастельнуово-Тедеска, „I pastori" Pizzetti, „Sequidilla e jolla", De Falla, і пісні Римского-Корсакова та Муссорґского. Знамениту артистку подивляли за її чудові тони і музикальний дух, що оживляли композиції, відроджені нею з запалом та солодким чаром, справді чудотворним. Королева Олена та княжна Мафальда вдались у розмову зі славною співачкою, яка була дуже зворушена їх ніжними словами".

З приємністю подаючи цю звістку про успіхи нашої оперової слави, яка надалі збирає лаври на чужині, не можемо стриматись від почування жалю, що в репертуарі артистки нема ні одної української пісні. Не зашкодило би, якби італійська королева та її окруження пізнали при такій добрій нагоді красу нашої музики, а може щойно вперше дізнались би про її істнування.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

ОПОВІСТКИ.

Квартет Львівського Музичного Тов-а ім. М. Лисенка, під арт. проводом Олени Шлеминчевої.
Пятниця 6. III. м. Ходорів. 1490 5—5

Український Наддніпрянський хор Д. Котка:
У пятницю 6. III. м. Наварія.
У суботу 7. III. м. Надвірна.
У неділю 8. III. м. Калуш.
У понеділок 9. III. м. Калуш.
У вівторок 10. III. м. Долина.
У середу 11. III. м. Долина. 1230 32-?

З нагоди свого вінчання, яке відбулося в Потелі 22. II. 1925 зложили на „Рідну Школу" Вп. Іванна Ловігевич і Богдан Глібовицький 25 зол. За жертву щиро дякує Головна Управа У. П. Т. 1528 б) 1-1

На „Рідну Школу" зложили в золотих: Ледьо Володимир, Винники 50, в першу річницю смерти своєї дружини Наталки, Вп. Панство Лизанівські і Стельмахові, Львів 20, замісць цвітів на домовину бл. п. Пашкевичевої. Вп. Жертводавцям щира подяка — Головна Управа УПТ. 1528

Замісць повідомлень з нагоди свого вінчання зложили на „Рідну Школу" Вп. Анна з Мартинюків і А. Северин Левицькі 20. За жертву складає щиру подяку — Головна Управа УПТ. 1528 в)

Дрібні оголошення.

ЗВІСНА реставрація і пиварня Шапіри, Ринок 26 під фаховою управою І. Біляща доручає в кождій порі горячі і зимні страви, та всілякі напитки. 1518 1—3

ГРЕКО-КАТ. Уряд парохіяльний в Сушиці вел. пв. Хирів пошукує учительки до учениці для докінчення II. кл. жін. гімн. Зголошення до Уряду парохіяльного. 1505 3—3

DÜRKOPP-а машини до шиття доручає склад машин, Городецька 10 а. 1510 2—10

СТАЛОГО достачця десерового масла першої якости до 60 кг. і сеиь до 20 кіп тижнево, потрібує згл. пошукує торговля І. Ільчишина, Коханівського ч. 41 — Ціни вищі ринкових. (Трамвай 6 на зелену, перестанок Вагилевича). 1530 1—1

НОТАРІЯЛЬНИЙ КАНДИДАТ з довголітною практикою пошукує місця у нотаря від 1. IV. н. р. Зголошення: Адв. Лещій, Львів, Гродзіцких 2. 1526 1—3

ПРОДАЄТЬСЯ з причини виїзду одиноку торговлю у великім селі в Щирецині, 1 км. до стації. Зголошення до Адміністрації „Діло" під „Добрий інтерес". 1531

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.